

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE

DE

NONNVLLIS

AD

POEMA

PERTINENTIBVS,

QV AS

AMPLISSIMI PHILOSOPHO-
RVM ORDINIS

CONSENSV

AD D.

SEPTEMBRIS MDCCXXXV.

H. L. Q. C.

ERVEDITORVM DIIVDICATIONI SVBMITTIT

M. ALEXANDER GOTTLIEB
BAVMGARTEN,

RESPONDENTE

NATHANAELE BAVMGARTEN.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

LITTERIS IOANNIS HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

MEDICINA PHISOPHICAL

NONNIVILLIS

AD

POEMA

PER LINEAS

KÖN. PR. FR.
UNIVERS.
ZVHALLE

M. ALEXANDER GOTTILB.
BAYNGARTEN

MATHANABE BAYNGARTEN

Vod ab ineunte pueritia non mirifice solum vtrique nostrum arrisit studiorum genus; sed suadentibus etiam, quibus obsequi par erat, sapientissimis viris non plane neglectum est: in eo iam publice qualescunque nostras vires experiri constituimus. Ex quo enim tempore ad humanitatem informari coeperam, incitante dexterrimo tirocinii mei moderatore, quem sine gratissimi animi sensu nominare non possum Cl. CHRISTGAVIO gymnasii, quod Berolini floret, conrectore meritissimo, transit mihi pæne nulla dies sine carmine. Succrescente paullatim ætate, licet iam in ipsis scholasticis subfelliis ad seueriora magis magisque sectendus esset animus, & academica tandem vita prorsus alios labores, aliam diligentiam postulare videretur: ita tamen addixi me litteris necessariis, vt poesi tam a castissima iucunditate, quam ab vilitate præclara mihi commendatissimæ nuntium, omnino ^{non} mittere nunquam a me potuerim impetrare. Inter ea contigit diuino nutu, quem veneror,

vt iuuentutem ad academias maturefcentem docendi poetice cum philosophia, quam vocant, rationali coniunctam mihi demandaretur prouincia. Quid hic erat aequius, quam praecepta philosophandi transferre in vsum, qua se prima nobis offerebat occasio? Quid vero indignius dicam, an difficilius philosopho, quam iurare in verba aliorum, & scripta magistrorum stentorea voce recitare? Accingendus eram ad meditationem eorum, quae de more cognoueram historice, per vsum, imitationem, nisi coecam, luscam tamen, & expectationem casuum similium. In eo quum essem mutata rerum iterum mearum facies, & conuiuentibus oculis in lucem Fridericianae protractus sum. Vehementer abhorreo temeritatem illorum, qui cruda quaeuis & indigesta porriciunt in apricum, & male sedulam calamorum industriam prostituunt magis orbi litterato, quam probant. Factum hinc esse non diffiteor, vt, quod academiarum a me sanctissimae leges postulant, illi non prius satisfacere officio. Nunc autem vt fiat satis, materiam eam elegi, quae multis quidem habebitur tenuis & a philosophorum acumine remotissima, mihi videtur pro tenuitate virium mearum satis grauis, & pro rei dignitate satis comoda ad exercendos animos in inuestigandis omnium rationibus occupatos. Vt enim ex vna, quae dudum mente haeserat, poematis notatione probari plurima dicta iam centies, vix semel probata posse demonstrarem, & hoc ipso philosophiam & poematis pangendi scientiam habitas saepe pro difficilissimis amicissimo iunctas connubio ponerem ob oculos, vsque ad §. XI. in euoluenda poematis & agnatorum terminorum idea teneor, deinde cogitationum aliquam poeticarum imaginem animo concipere laboro a §. XIII -- LXV. post haec methodum poematis lucidam, qua communis est omnibus, eruo a §. LXV--

§. LXV--LXXVII. tandem ad terminos poeticos conuersus eos etiam ponderare curatius instituo §. LXXVII-CVII. Definitionis nostrae fecunditate declarata eandem conferre visum est, cum non nullis aliis, & in fine de poetica generali tria verba subnectere. Nec plura permisit instituti ratio, nec meditantis imbecillitas meliora, grauiora posthinc & maturiora forte largientur DEVS, tempus, industria.

§. I.

ORATIONEM cum dicimus, *seriem vocum repraesentationes connexas significantium* intelligimus.

Vnam hanc vocem testem citare possemus, si quis definitiones terminorum clarorum omnēs inutilitatis reas ageret. Clare intelligunt, qui nondum aere lauantur, quid sit oratio, nisi tamen distinctus eius, quem sequimur, significatus exponatur, mens vaga fluctuat, & quam notionem potestatemue voci tribuat in praesenti, prorsus ignorat. Orationem cum meditatione & tentatione commendat Theologus, in qua tamen voces sunt modi definitionem perperam ingressuri. Orationem logicus a schola dictus cum suo Aristotele *τον εξω λογον τον προφορικον* vocat, id, cuius partes significant separatim, & verminante iecinore, sine syllogismus oratio, an orationes, disquirat. Orationem magna voce rhetor edicit sedulo distinguendam a declamatione, vtne pugnam & palaria confudisse videamur. Liceat communem loquendi usum sequutos eruere, quid illud sit, quod larius orationem vocamus quotidie, si quis vero sermonem maluerit appellare non bella mouebimus nullos habitura triumphos. Qui sermones Horatii cogitatit, videbit hic aptius a termino sermonis abstineri.

§. II. *Ex oratione repraesentationes connexae cognoscendae sunt §. I.*

Minor est axioma definitionis, maiorem dabit definitio significantis siue signi, quæ, vt ontologica satis nota, omittitur.

Petimus enim hanc veniam, vt, quæ inter emunctioris naris philosophos pro demonstratis & definitis habentur sine definitione, dum eandem ob oculos ponamus, sine demonstratione adhibere concedatur. Citaciones hypotheticæ impossibiles. Demonstrationes partim aliunde transfundendæ, partim non sine μεταβασει εις άλλο γενος essent neccendæ. Cicero Tusc. Quæst. l. V. p. m. 250. Verumtamen mathematicorum iste mos est, non philosophorum. Nam geometræ cum aliquid docere volunt, si quid ad eam rem pertinet eorum, quæ ante docuerunt, id sumunt pro concesso & probato (definito) illud modo explicant, de quo ante nihil scriptum est. Philosophi quamcunque rem habent in manibus, in eam quæ conueniunt, congerunt omnia, etsi alio loco disputata sunt. Egregiam vero laudem & spolia ampla sopherum ἀγαμέτρητων.

§. III. REPRÆSENTATIONES per partem facultatis cognoscitiuæ inferiorem comparatæ sint SENSITIVÆ.

Quoniam appetitus quam diu ex confusa boni repræsentatione manat, sensituius appellatur: confusa autem cum obscura repræsentatione comparatur per facultatis cognoscitiuæ inferiorem partem, poterit idem nominis ad ipsas etiam repræsentationes applicari, vt distinguantur ita ab intellectualibus distinctis per omnes gradus possibiles.

§. IV. ORATIO repræsentationum sensitiuarum sit SENSITIVA.

Sicut nemo philosophorum eo profunditatis descendit, vt intellectu puro perspexisset omnia, nunquam haerens in confusa quorundam cognitione, adeoque oratio nulla paene tam est scientifica & intellectualis, vt ne vna quidem occurrat per omnem nexum sensitiua idea, ita potest etiam distinctæ præsertim cognitioni dans operam inuenire has vel illas repræsentationes distinctas in oratione sensitiua, manet tamen sensitiua, vt prior abstracta & intellectualis.

§. V. Ex oratione sensitiua repræsentationes sensitiuæ connexæ cognoscendæ sunt. §. 2. 4.

§. VI.

§. VI. *Orationis sensitiuae varia sunt 1) repraesentationes sensitiuae, 2) nexus earum 3) voces siue soni articulati litteris constantes earum signa.* §. 4. 1.

§. VII. *ORATIO SENSITIVA PERFECTA est, cuius varia tendunt ad cognitionem repraesentationum sensitiuarum.* §. 5.

§. VIII. *Quo plura varia in oratione sensitiua facient ad excitandas repraesentationes sensitiuas, eo erit illa perfectior.* §. 4. 7.

§. IX. *Oratio sensitiua perfecta est POEMA, complexus regularum ad quas conformandum poema POETICE, scientia poetices PHILOSOPHIA POETICA, habitus conficiendi poematis POESIS, eoque habitu gaudens POETA.*

In recoquendis harum vocum, quas scholastici dicunt, definitionibus nominalibus parent compilanda Scaligerorum, Vossiorum plurimorumque refertissima serinia. Libentes tamen manum de tabula, si hoc vnum monuerimus. Poema & poesin cum Lucilio, Nonius Marcellus, Aphthonius, Donatus videntur distinguere tantum, vt maius & minus; & poeseos i. e. longioris cuiusdam poematis, poema facere partem aliquam & sectionem, vt differant, sicut Ilias & nauium graecarum catalogus apud Homerum. In quo tamen a Vossio iam oppositus illis est vsus.

Quem poes arbitrium est & eius & norma loquendi.

Quando tamen idem Ciceronem concedit vt termino poeseos loco poematis, omne punctum vix feret. Citata enim loca contrarium innuere videntur: Quae. Tuscul. l. V. p. m. 269. quum Homero non poesin sed picturam tribuit, artem omnia & ea, quae sub oculos cadunt, imitandi in coeco miratur, non vero huius artis effectum, saltem non exclusiue, quod tamen necessarium esset, si hinc insolitus vocis poeseos significatus probari posset. Alter locus non in libro VI, vt in duabus Vossii editionibus scriptum legitur, sed in IV. Quae. Tuscul. p. m. 243. poesin Anacreontis totam esse dicit amatoriam. An vero hic queat substitui vox poema in numero singulari: an potius omnem fundendorum carminum imperum apud Anacreontem ad amores canendos vnice propendere doceat

Cicero

Cicero, & poesis ita retineat vindicatam ipsi potestatem, non difficulter, nisi fallimur, poterit diiudicari.

§. X. *Poematis varia sunt, 1) repraesentationes sensitiuae 2) earum nexus 3) voces earum signa.* §. 9. 6.

§. XI. POETICVM dicitur *quicquid ad perfectionem poematis aliquid facere potest.*

§. XII. Repraesentationes sensitiuae sunt varia poematis §. 10. ergo poeticae §. 11. 7. quum autem sensitiuae aut obscurae aut clarae §. 3. sicut, *obscurae & clarae sunt repraesentationes poeticae.*

Possunt quidem eiusdem rei repraesentationes huic obscurae, illi clarae, tertio denique distinctae esse, quando vero de repraesentationibus oratione significandis sermo est, eae intelliguntur, quas loquens intendit communicare. Hic ergo quaeritur, quas poeta in poemate significare repraesentationes intendat.

§. XIII. In repraesentationibus obscuris non tot continentur notarum repraesentationes, quot ad recognoscendum & distinguendum ab aliis repraesentatum sufficienter continentur vero in repraesentationibus claris (per deff.) ergo plura varia facient ad communicandas repraesentationes sensitiuas, eae si fuerint clarae, quam si fuerint obscurae. Ergo poema, cuius repraesentationes clarae, perfectius, quam cuius obscurae, & clarae repraesentationes magis poeticae §. 11. quam obscurae.

Hinc eorum refutatur error, qui quo obscurius & intricatius effutire possunt, hoc se loqui somniant *πονηρωτερας*. Neutiquam vero pedibus itur in illorum sententiam, qui optimos quosque poetas ideo reiectum eunt, quia oculis male inunctis meras se ibi tenebras spissamque videre noctem arbitrantur. e. g. Persii Sat. IV. v. 45. 46.

Si Puteal' multa' cautus vibice flagellas

Nequiquam populo bibulas donaueris aures.

notam cimmeriae caliginis inuret temere historiae Neronianae ignarus,

rus,

rus, quam qui contulerit aut latina nescit, aut sensum assequitur, & satis claras repraesentationes experitur.

XIV. *Repraesentationes distinctae, completae, adaequatae, profundae per omnes gradus non sunt sensitiuae ergo nec poeticae. §. II.*

A posteriori experiundo patescet veritas, si talibus repraesentationibus praegnantibus praelegantur versiculi homini philosopho simulque poeseos non prorsus ignaro: quales e. gr.

Quum qui demonstrant alios errasse, resutent,

Nemo resutabit, nisi demonstretur ab illo

Erratum alterius: Qui demonstrare iubetur

Hunc logicam sciuisse decet, quicumque resutat

Ergo, tamen logicus non est, non rite resutat. per vers. 1. vix admitter eos omnibus numeris absolutos, licet ipse fortean ignoret, quam ob causam sibi reiiciendi videantur nec in forma, nec in materia peccantes. Haec autem est praecipua ratio, cur philosophia & poesis vix vnquam in vna sede morari posse putentur, illa maximopere sectante conceptuum distinctionem, quam haec tamen extra suos circulos ascendente non curat. Si quis tamen in vtraque facultatis cognoscitiuae parte excellat, & quamlibet suo adhibere loco didicerit, nae, ille sine alterius detrimento ad alteram exasciendam incumbet, & Aristotelem, Leibnium cum sexcentis aliis pallium lauro iungentibus fuisse sentiet prodigia, non miracula.

§. XV. *Quum clarae repraesentationes sint poeticae §. 13. aut erunt distinctae aut confusae, iam distinctae non sunt §. 14. ergo confusae.*

§. XVI. *Si in repraesentatione A plura repraesententur, quam in B. C. D. &c. sint tamen omnes confusae, A erit reliquis EXTENSIVE CLARIOR.*

Addenda fuit restrictio, vt distinguerentur hi claritatis gradus a satis cognitis illis, qui per notarum distinctionem descendunt ad cognitionis profunditatem, & vnam repraesentationem altera intensius reddunt clariorem.

B

§. XVII.

§. XVII. In extensivè clarissimis repraesentationibus plura repraesentantur sensitivè, quam in minus claris §. 16. ergo plura faciunt ad perfectionem poematis §. 7. Hinc *repraesentationes extensivè clariores sunt maxime poeticae* §. 11.

§. XVIII. Quo magis res determinantur hoc repraesentationes earum plura complectuntur; quo vero plura in repraesentatione confusa cumulantur, hoc fit extensivè clarior §. 16. magisque poetica §. 17. Ergo *in poemate res repraesentandas quantum pote, determinari poeticum* §. 11.

§. XIX. Individua sunt omnimode determinata, ergo *repraesentationes singulares sunt admodum poeticae* §. 18.

Nostri Choerilis tantum abest, vt obseruetur haec poematis elegantia, vt potius naso adunco suspendant Homerum II. *β ηγεμονας και κοιρανες, αρχης αυτων ηας τε προπασας* dicentem, narrantem II. η omnes, Hec̄tore qui obviam ire sustinebant, in Hymno autem Apollinis plurima regnantis dei loca sacra recensentem. Idem in Virgilio Aeneide, qui libr. VII. finem & posteriores evoluerit satis superque notare poterit. Addatur & Ovidii catalogus canum dominum lacerantium in Metamorphosi, nec quisquam, puto, concipere poterit non opinantibus aut inuitis excidisse, quae nobis imitatu difficillima forent.

§. XX. Ad genus cum determinationes specificae accedentes constituent speciem & genus inferius ad genus superius adiectae determinationes genericae, *generis inferioris & speciei repraesentationes magis poeticae, quam generis, aut generis superioris.* §. 18.

Ne videamur probationem a posteriori quaesitam anxie arcessere longius prima prodeat oda Venusini lyriici. Cur in ea *ataui* pro maioribus, *pulvis olympicus*, pro pulvere ludorum, *palma* pro praemio, *Lybicae areae* pro terris frugiferis, *Attalicae conditiones* pro magnis, *trabs Cypria* pro mercatoria, *mare myrsinum* pro periculoso, *luctans Icaris fluctibus Afrius*, pro vento, *vetus Massicum* pro vino generoso, *Marsus* aper pro fulmineo

mineo &c. nisi virtutis esset substituere conceptibus latioribus angustiores. Nihil dicemus de ipsa dispositione totius odæ hac ratione instituta, vt pro ambitione, auaritia & voluptate adducantur specialiores casus in quibus se istae solent exferere: & amplificatione omni hinc deducta, vt pro pluribus casibus similibus generaliiori titulo donandis exprimatür vnus & alter vers. 26. 27. 33. 34. Tibullus pro aromatis suo cineri infundendis libr. III. tres aromatum species postulat

Illic quas mittit diues Panebaia merces

Eoque Arabes, diues & Assyria, §. 19.

Et nostri memores lacrumae fundantur eodem.

Maro pro: nunquam hoc faciam, nota circumscriptione poetarum dicturus:

Cuncta prius sunt, fieri quae posse negabam,

Naturaeque prius contraria legibus ibunt.

Ecl. I. descendit ad enumerationem specialiorem physice impossibilium quorundam rusticis notissimorum:

Ante leues - - pascentur in aethere cerui &c.

Ex eodem hoc fonte fuit distributio poetica, vbi de pluribus loquuntur poetae statim ea in classes & species solent disperiri. Notum Virgilli illud de Troadibus in Lybiam adiectis Aen. libr. I. It. in Catullo c. 58, Satyros & Nisigenas Silenos repraesentaturo:

Horum pars tecta quatiebat cuspide thyrsi

& vers. seqq. 8. species diuersa agentium enarrantur.

§. XXI. EXEMPLVM est repraesentatio magis determinati ad declarandam repraesentationem minus determinati supeditata.

Quum nondum relata alibi legimus, hanc definitionem, cum vsu loquendi eam optime conuenire probaturi sumimus arithmetica afferentem: aequalibus quantitibus aequales additas aequalia aggregata producere, seu: si $A \equiv Z$. $B \equiv Y$. $A + B \equiv Z + Y$. Iam loco numeri inderterminati A si substituat determinatum 4 loco Z $2 + 2$ loco B, 6. loco Y $3 + 3$ & $4 + 6 \equiv 2 + 2 + 3 + 3$ iuret, exemplum sui axiomatis dedisse dicitur omni-

B 2

bus

bus eo si sine factum sit, vt clarius pateat, quid literalibus suis sibi velit characteribus. Philosophus improprias loquutiones exulare debere ex definitione demonstraturus, si cum Campanella *febrim* definiat per *bellum contra morbum potestatiua vi spiritus ininitum, aut spiritus spontaneam extraordinariam agitationem inflammationemque ad pugnam contra irritantem morbificam causam*: vt hinc tales definitiones eo penitius introspiciantur exemplum definitionis impropriae dedisse creditur, dum loco definitionis in genere protulit aliquod indiuiduum, & loco conceptus generalis de impropriis loquutionibus repraesentat aut bellum, spiritus agitationem & inflammationem &c. &c. conceptus, in quibus plura sunt determinata quam esse terminum improprium, qui tamen eruentur huic & declarandae notioni tantum adhibentur. Focendum esse definitionem nostram experietur, qui hinc soluere niterentur problema: quomodo aedificans aliis exemplum praecundum, aut meditatus grauissima B. SPENERI verba, quando in *conf. theol. lat. part. 1. c. 11. art. 1. Matthesin* affirmat *sua certitudine & demonstrationum a ϕ o λ e α z omnibus aliis scientiis exemplum praebere, quod, quantum fieri potest imitentur* coll. §. 107.

§. XXII. *Exempla confuse repraesentata sunt repraesentationes extensius clariores, quam eae, quibus declarandis proponuntur §. 21. hinc magis poeticae §. 18. & in exemplis singularia quidem optima .19.*

Id, quod vidit III. LEIBNITZIVS egregio illo libro, quo causam Dei defendendam suscepit Part. II. p. 148. quando ait: *Le but principal de la Poëse doit être d'enseigner la prudence & la vertu par des exemples.* Exemplum exempli dum quaerimus, paene facti sumus Tantalum in tanta affluentia, ynde potissimum hauriendum incerti. Decurramus ad mare miseri Nasonis Trist. l. I. & II. minus determinata repraesentatio:

Saepe premente deo fert a us alter opem,
vix elapsa erat ex ore falsis lacrumarum & maris imbribus rorante: & ecce, repente sequitur 6 versus sibi vindicans exemplorum decumanus fluctus

Mulciber in Troiam pro Troia stabat Achilles &c.

§. XXIII.

§. XXIII. *Conceptus A, qui praeter notas conceptus B cum ipso repraesentatur, ipsi ADHAERET, & cui alius adhaeret, dicitur CONCEPTVS COMPLEXVS, oppositus SIMPLICI, cui nullus adhaeret.* Conceptus complexus quum plura, quam simplex repraesentet, *conceptus complexi confusi sunt extensius clariores, quam simplices §. 16. hinc magis poetici, quam simplices. §. 17.*

§. XXIV. *REPRAESENTATIONES mutationum repraesentantis praesentium sunt SENSVALES, caeque sensitivae §. 3. adeoque poeticae §. 12.*

§. XXV. *Affectus cum sint notabiliores tactii & voluptatis gradus, dantur eorum repraesentationes sensuales in repraesentante sibi quid consule, vt bonum & malum, ergo determinant repraesentationes poeticas §. 24. ergo affectus mouere est poeticum. §. 11.*

§. XXVI. *Idem & hac ratione demonstrari potest: Quae repraesentantur, vt bona nobis & mala, in iis plura nobis repraesentantur, quam si non ita repraesentarentur, ergo repraesentationes rerum, quae vt bonae malaque nobis confuse offeruntur, extensius clariores, quam si ita non proponerentur §. 16. hinc magis poeticae §. 17. Tales vero repraesentationes sunt motiones affectuum, ergo mouere affectus poeticum §. 11.*

§. XXVII. *Sensiones fortiores sunt clariores, ergo magis poeticae, quam minus clarae, & imbecilles §. 17. sensiones fortiores comitantur affectum vehementiorem, quam minus vehementem §. 25. Ergo excitare affectus vehementissimos maxime poeticum. Idem hinc patet: Quae nobis aut vt pessima, aut vt optima consule repraesentantur, extensius clarius repraesentantur, quam si vt minus bona minusue mala repraesentarentur §. 16. & hinc magis poetice §. 17. Iam re-*

praesentatio confusa rei ut nobis pessimae aut optimae determinat affectus vehementissimos. Ergo affectus vehementiores excitare magis poeticum, quam minus vehementes.

§ XXVIII. Phantasmata sunt repraesentationes sensitiuae §. 3. adeoque poeticæ §. 12.

Quum hic repraesentationes sensorum reproductas phantasmata vocamus: recedimus quidem cum philosophis a vaga significatione vocis, neque tamen ab usu loquendi & ipsis regulis grammaticis, quis enim negaret phantasma esse, quod imaginari sumus? Iam vero facultas imaginandi in ipso Suidae describitur tanquam *παρα της ευδησεως λαμβανουσα των αισθητων της τυτης, εν αυτη τυτης αναπλατων.* Quid ergo phantasmata, nisi refictæ (reproductæ) sensuualium imagines (repraesentationes) a sensatione acceptæ, quod iam indicatur conceptu sensuualium?

§. XXIX. Phantasmata minus clara quam ideæ sensuales, Ergo minus poetica §. 17. Quum ergo affectus moti determinant ideæ sensuales, poema mouens affectus perfectius quam plenum phantasmati mortuis §. 8. 9. & affectus mouere magis poeticum, quam phantasmata alia producere.

Non satis est pulchra esse poemata - -

Et quocunque volent, animum auditoris agunt.

Bellum sane characterem, quo

Corui poetæ cum poetriis picis

& Homeri dignoscantur facillimæ, illis plerumque magna profectis

Purpureus, late qui splendeat, vnus & alter

Affuitur pannus.

ergo non omnino damnat ista Flaccus; videamus tamen quænam sint, de quibus caute adhibendis poeta loquatur fungens vice coris:

- - - cum lucus & ara Dianæ (phantasma 1. & 2.)

Aut flumen Rhenum (phant. 3.) aut pluuius describitur arcus (phant. 4.)

Sed nunc non erat his locus.

Iam

Iam secundum §. 22. quom agat poeta, ex his speciebus & magis determinatis, tanquam exemplis, euoluamus notionem magis uniuersalem, nulla sane reperietur, in qua conueniant, quam notio phantasmatum, phantasmati ergo non semper locus, rationem §. suppeditat. Quare, si cum Flacco sentiam, *faber unguis exprimens* & *molles aere capillos imitans* (quaedam phantasmata in carmine apte repraesentans.)

Infelix operis summa

Non magis esse velim, quam prauo viuere naso

Spestandus nigris oculis, nigroque capillo.

§. XXX. Phantasmate partiali repraesentato, phantasma eius totale recurrit, & eius adeo constituit conceptum complexum, qui si confusus fuerit, erit magis poeticus, quam simplex §. 23. Ergo cum phantasmate partiali totale repraesentare, idque extensius clarius §. 17. est poeticum.

§. XXXI. Ratione loci & temporis coexistentia phantasmati partiali pertinent cumeo ad idem totale, ergo eorum phantasmata extensius clare cum repraesentando aliquo partiali repraesentare, poeticum §. 30.

Vsitatissimae poetis descriptiones temporis e. g. noctis Virgil. Aen. IV. meridiei Ecl. 4. vesperae Ecl. 1. quatuor anni horas simul depictas lege in Senecae Hippol. Act. III. p. 64. descriptiones veris Virg. Georg. I. II. vers. 319-345. primae lucis, hiemis, autumnus &c. & alia exempla cuiuslibet Bauui aduersaria porrigent. In quibus tamen maximopere obseruandum scholion ad §. 28.

§. XXXII. Ratione loci & temporis repraesentando coexistentia phantasmati poetice simul repraesentari & hac ratione demonstrari potest: res, quantum pote, determinatissimas repraesentari poeticum §. 18. determinationes loci & temporis numericae, saltem specificae, ergo rem maxime determinant, ergo repraesentare omnia, ergo &

phan-

phantasmata indicando coexistentia per locum & tempus determinare poeticum.

§. XXXIII. Repraesentato phantasmate certae speciei vel generis, recurrunt *phantasmata alia eiusdem speciei vel generis, si talia cum genere vel specie simul repraesententur, partim sit illud conceptus complexus confusus, hinc magis poeticus §. 23. partim magis determinatur genus vel species & hinc repraesentatur magis poetice §. 20. 19.*

§. XXXIV. Si cum repraesentando phantasmate species vel genus, quod cum aliis commune habet, simul repraesentetur confuse, fit *extensius clarius, quam si hoc non factum sit §. 16. hinc genus & speciem, quae repraesentandum phantasma cum aliis communia habet repraesentare poeticum. §. 17.*

§. XXXV. Si talia, quae ad genus idem & eandem speciem repraesentandam cum phantasmate quodam pertinent, simul repraesententur, genus repraesentatur magis poetice, quam si secus factum sit §. 33. Iam genus vel species repraesentare cum repraesentando phantasmate poeticum §. 34. Ergo *cum phantasmate repraesentando repraesentare etiam phantasmata ad idem genus siue eandem speciem pertinentia admodum poeticum.*

§. XXXVI. SIMILIA sunt, quibus idem conuenit *conceptus superior, ergo similia ad eandem speciem vel genus idem pertinent. Ergo cum repraesentando phantasmate vno repraesentare similia admodum poeticum. §. 35.*

Atque adeo parer etiam ratio, cur similia tantis exigant clamoribus, qui pythia cantaturos formant sub ferula magistri. Esse vero hanc in similia delabendi pronissimam viam parebit ex exemplo Didonis apud Maronem libr. I. templum Iunonis ingredientis, habet hic poeta mulierem caeteris comitantibus multis praestan-

DE NONNVLIS AD POEMA PERTINENTIBVS. 17

praestantem in summo ornatu, haec constituunt notae simul sum-
tae speciem, sub eadem continetur Diana, & ecce, Diana hic fit
simile, simile enim est non exemplum licet a persona desumptum
fit. §. 17.

§. XXXVII. *Repraesentationes somniorum sunt phan-
tasinata, ergo poeticae* §. 28.

Deprehendimus eas in Virgilio, Ouidio, Tibullo at quibus
castae Poeseos arbitris? Adeoque non omnino reiiciendae, licet
bilem vtrique moueant vates, vrget sane

Quos fanaticus error & iracunda Diana,

vt nihil nisi somniorum interpretamenta nouerint exponere, quo-
ries Caius Caiam duxit, aut obscurum nescio quod microcosmi lu-
men extinctum est.

§. XXXVIII. Quo *phantasinata* clarius repraesentan-
tur, eo magis sunt sensualibus ideis similia, ita vt debiliori
sensationi saepe aequipolleant. Tam phantasinata reprae-
sentare, quam fieri potest clarissime, poeticum §. 17. ergo ea
sensationibus facere simillima poeticum.

§. XXXIX. Picturae est repraesentare compositum
idem & poeticum §. 24. picturae repraesentatio pingendi
sensuali eius ideae simillima, idem poeticum §. 38. Ergo
poema & pictura similia §. 30.

Vt pictura, poesis erit.

In hoc enim loco concedere iuber hermeneutica quaedam neces-
sitas consequentia conferentem poesin pro poemate positam & pi-
cturam non de arte sed effectu intelligendam. Neque tamen
hinc ambigendum est de genuina poeseos notione §. 9. rite fixa &
constituta, in talibus enim verborum paene synonymicorum con-
suetudinibus & poetis aliis & nostro

Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.

§. XL. Pictura cum repraesentet phantasma in superfi-
cie tantum, eius non est omnem situm vllumque motum re-
praesentare, sed est poeticum, quia his etiam repraesentatis
C plura

plura in obiecto repraesentantur, quam non repraesentatis
iis, & hinc fit illud extensius clarius §. 16. Ergo in imagini-
bus poeticis plura ad vnum tendunt quam in pictis. Hinc
perfectius poema pictura.

§. XLI. Vocum & orationis quanquam clariora phan-
tasinata, quam visibilia, hinc tamen praerogativam poematis
prae pictura affirmare non conamur, quoniam intensius cla-
ritas cognitioni per voces symbolicae concessa prae intuiti-
va nihil facit ad extensivam claritatem, quae sola poetica.
§. 17. 14.

Verum illud per experientiam & §. 29.

Segnius irritant animos demissa per aurem

Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, & quae

Ipse sibi tradit spectator. - -

§. XLII. *Confusa repraesentationis recognitio est memoriae*
sensitivae, hinc sensitiva §. 3. & poetica §. 12.

§. XLIII. ADMIRATIO est *intuitus plurium in reprae-*
sentatione tanquam non contentorum in multis perceptionum no-
strarum seriebus.

Conuenimus cum Cartesio admirationem habente pro su-
bitanea animae occupatione, qua fertur in considerationem atten-
tam obiectorum, quae ipsi videntur rara & extraordinaria, ita
tamen, ut relictis, quae videntur superflua, ad demonstrationis se-
riem definitionem accommodemus. Quum raritatem in mirabi-
libus solam male videatur requirere nonnullis, exclusa ignoratio-
ne, non ipsi quidem dicam scribemus iterum, sed in extraordina-
rio potius implicite dici inconceptibile relatiuum sentimus, nihilo
tamen secius vtrumque admirationis fontem clare indicasse labo-
rauimus.

§. XLIV. Quum intuitiva cognitio possit esse confusa,
potest esse & admiratio §. 43. hinc *repraesentatio mirabilium*
poetica §. 13.

§. XLV.

§. XLV. Ad ea, in quibus mirabilia, attendere solemus, ad quae attendimus, ea si confuse, extensive clarius repraesentantur, quam ad quae non attendimus §. 16. ergo repraesentationes, in quibus mirabilia, magis poeicae, quam in quibus non sunt.

Hinc Horatius:

*Faucte linguis. Carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.*

Forte & haec innuuntur, si ex allegoria euoluantur cogitata eiusdem in Oda 20. libr. II. ubi incipit:

*Non vstata, nec tenui ferar
Penna.*

Regeritur haec non materiam, sed formam carminis lyrici in Latio ante Horatium incultioris respicere. Verum sit ita; non excluditur tamen materia, & si excluditur, per ipsam formam mirabilem excitat secundum §. repraesentationes poeicas. Et quum in ipso limine gloriae avidus id profiteatur, habuit sane pro laude poetae *non vstata, non audita prius* dicere, quod volumus vnum.

§. XLVI. Vbi admiratio, ibi plura non confuse recognita §. 43. Ergo minus poeice repraesentata. §. 42.

Vbi cognitio confusa, ibi cessare admirationem a posteriore etiam constare potest, si quem videmus quippiam mirari e. g. instrumentum bellicum artificiose confectum, alter ipsum in admirando impediturus quaerit, annon eadem, immo artificiosiora, viderit Berolini, Dresdae e. c. Quod si reminiscitur, vtrique remittit admiratio.

§. XLVII. Mirabilium repraesentatio poeica §. 45. alioque respectu non talis §. 46. hinc regularum consuetus & necessaria exceptio.

§. XLVIII. Quod si ergo mirabilia repraesentanda §. 45. debent tamen quaedam in eorum repraesentatione posse

se confuse recognosci, i. e. *in ipsis mirabilibus nota incognitis apte miscere maxime poeticum* §. 47.

§. XLIX. *Miracula* quum sint actiones indiuiduales admodum poeticæ eorum repræsentationes §. 19. quum tamen rarissime fiant in regno naturæ, saltim percipiuntur vt talia, mirabilia sunt §. 43. hinc nota & facillima recognitu ipsis interserenda §. 48.

Ne deus intersit, nisi dignus vindice nodus Inciderit.

Ex poematis notione, quam §. 9. exhibitam tuemur, narrandorum miraculorum libertas fluit, confirmata exemplis optimorum poetarum innumeris, quæ tamen videtur in licentiam degenerare, si poema hoc vnum sibi propositum habeat, vt naturam imitetur. Naturæ nempe nihil cum miraculis.

§. L. *Repræsentationes confusæ ex diuisis & compositis phantasmata natae sunt phantasmata, ergo poeticæ* §. 23.

§. LI. *Repræsentationum talium obiecta vel in mundo existente possibilia vel impossibilia.* Has FIGMENTA, illas liceat dicere FIGMENTA VERA.

§. LII. *Figmentorum obiecta vel in existente tantum, vel in omnibus mundis possibilibus impossibilia, hæc quæ VTOPICA dicemus absolute impossibilia, illa salutabimus HETERO-COSMICA.* Ergo vtopiarum nulla, hinc nec confusa, nec poetica datur repræsentatio.

§. LIII. *Sola figmenta vera & heterocosmica sunt poetica.* §. 50 52.

§. LIV. *DESCRIPTIONES* sunt enumerationes variorum in repræsentato quorumcunque. Quod si ergo confuse repræsentatum describatur, plura in eo varia repræsentantur, quam si non describatur. Quod si CONFUSE DESCRIBATUR i. e. *repræsentationes variorum in describendo confusæ suppeditentur, sit extensiuè clarius, idque, quo plura varia confuse*

fuse repraesentantur, hoc magis §. 16. Ergo *descriptions confusae & eae maxime, in quibus plura varia repraesentantur, maximopere poeticae.* . 17.

§. LV. *Descriptions idearum sensualium, phantasmatum, figmentorum verorum & heterocosmicorum confusae sunt admodum poeticae* §. 54.

Iam eximi potest ille scrupulus, qui haerere posset animo cogitanti descriptionem esse per defin. in A distinguere B. C. D. adeoque A distincte repraesentari, quod quum sit contra conceptum poematis §. 9. & inde fluentem §. 14. inde deduci posse absurdum descriptiones ex poemate esse eliminandas. Nam B. C. D. &c. sunt sensitiuae repraesentationes, quum confusae supponantur §. 3. Ergo descriptio loco vnius A sensitiuae substituit B. C. D. i. e. plures sensitiuas. Hinc licet A prorsus fieret distinctum, quod tamen raro fit, nihilo poema minus post descriptionem admittam fieret perfectius, quam ante eandem §. 8.

§. LVI. *Quum in figmentis heterocosmicis plura, quae nec idearum sensualium, nec phantasmatum non fictorum, nec figmentorum verorum seriem in animis multorum auditorum lectorumque ingressa praesumi possunt, praesumuntur mirabilia* §. 43. Ergo plura in iis confuse recognoscibilia si occurrant *maxime poetice repraesentantur miscencia nota incongnitis* §. 48.

Hinc Horatius: *ex noto fictum carmen sequar, & idem fingentem ficturus & docturus:*

*Quid deceat, quid non? quo virtus, quo ferat error,
Vnde parentur opes, quid alat formetue poetam?*

Jamam sequi iubet & Achillem reponere i. e. secundum §. 17. Heroas materias fabularum notissimas. *Medea, Io, Ino, Ixion, Orestes* exempla eiusdem conceptus generalioris personarum in theatris tristissimarum. Postea expressis verbis:

*Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferves ignota indiditlaque primus.*

Nouimus loqui poetam de foeco coenaeque Thyestae, verum quam ratio hanc regulam determinans sit secundum demonstrata vniuersalis, vniuersalis etiam regula. Iliacum vero carmen iterum exemplum est figmenti heterocosmici iam cogniti. *Personam formare nouam* vocat audaciam.

§. LVII. Figmenta, in quibus plura sibi inuicem repugnant, sunt vtopica, non heterocosmica §. 52. hinc *infigmentis poeticis nil sibi inuicem repugnat*. §. 53.

Sibi conuenientia finge.

vt de te dici queat etiam quod de Homero:

Hic ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet inum.

Nec, quodcumque volet, poscat sibi fabula credi,

Neu lamiae vitium pransae puerum extrahat aliu.

Quaecumque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Centuriaequae agitant seniorum expertia frugis.

§. LVIII. Si philosophica vel vniuersalia quaeuis representanda poetice, determinare quam maxime §. 18. exemplis inuoluere §. 22. eaque ratione loci & temporis §. 28. & enumeratis aliis quam pluribus variis describere §. 49. mens est; experientia non sufficiente figmenta vera, nec historia quidem satis diuite, figmenta probabiliter heterocosmica necessaria §. 44. 47. Ergo *figmenta tam vera, quam heterocosmica in poemate hypothetice necessaria.*

Quanta cum dissensione poetarum rhetores anquirant, an fictio ad essentialia poematis pertineat, nec ne, qui quosdam saltem euoluerit, ignorare putamus neminem. Satisfactum itaque iuimus dubitationi in neutras omnino partes concedendo, sed determinando potius certos casus, in quibus fictione poeta superfedere nequeat. Esse autem non dabiles solum, sed saepius etiam obuios, experientia docet. Quum enim, tanquam ciuitatis diuinae quotaeccumque portiones, obligemur ad talia carminibus consignanda, quae virtutem & religionem promouent: factumque illud etiam sit per omnes fere temporum vicissitudines, (vid. sub
praec.

praesidio Ioh. Andr. Schmidii habita Helmstadii dissertatio *de modo propagandi religionem per carmina*) perfectionem vero veram humani generis tam perfecte quam imperfecte restituentia vniuersalia sint plerumque, de vniuersalibus etiam & minus determinatis saepissime poetis verba facienda sunt. Hinc Horatius iam

Rem tibi Socrati ac poterunt ostendere chartae.

possibilis ergo prima hypothesis, alterius etiam possibilitatem videbit cogitans poetam omnibus saepe scribere, saltem sibi ignotis, ergo nescit etiam, quid illorum ferat experientia, quod si vero phantasmata non ficta proponit, quae auditor lectorue non sensit, sunt isti illa signa vera, §. 44. Historia recentissima, quae maxime determinata solet esse cognita, inutilis plerumque poetae propter adulationis irrisionisque scopulos, aut certe notam, vix ac ne vix quidem vitandam, Historia remotior nunquam tam determinate cognita, vt stilus poscit poeticus, per demonstrata, ergo magis determinanda, quae narrat. Determinationes poemati addendae, de quibus tacer historia, cognosci nequeunt, nisi ex perspicientia omnium requisitorum ad veritatem earundem, quae cum in limitatum non cadat intellectum, ex aliquibus & paucissimis rationibus insufficientissimis hariolandae sunt, adeoque vehementer improbabilis earum veritas i. e. probabilis non existentia & statim inter heterocosmica signa.

§. LIX. Probabilia quum fieri saepius, quam improbabilia, percipiamus, *poema fingens probabilia facta magis poetice res repraesentat, quam fingens improbabilia* §. 56.

Regni signentorum laudabilium, quantum quantum sit, diminuitur tamen in dies territorium prolatis sanae rationis pomocriis. Sapientissimi quondam poetarum dici non potest, quot vtopica signa contra §. 47. immiscuerint, deorum adulterorum &c. Sensim rideri coepta sunt ista, & nunc non aperta solum contradictio fingenti vitanda, sed etiam rationis defectus, aut contra rationem fictus effectus, toties occinente poeta:

*Spectatoris eges aulica manentis & vsque
Sesuri, donec cantor: vos plaudite, dicat?
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores.*

hi enim rationem continent sic, & non aliter determinatae actionis vel orationis. Pone factum contrarium:

Romani tollent equites peditesque cacinnum.

Nec si quid fricti cicevis probat & nuci emtor

Aequis accipiunt animis, donantur corona.

quaeris causam? vide, sis, §. Non negamus vere dici

Πολλὰ μεταξύ πρὸς κολικὸς καὶ χελειὸς ἀνὴρ.

nec talia poemati inferere prohibemus quenquam, de eo tantum quaeritur, quod maxime poeticum. Omnis inopini casus ratio est, sed ante incognita, ergo continet talis euentus repraesentatio mirabilia §.43. & hinc poetica §.44-45. Quod si ratio tamen post-hinc patet in decursu narrationis, admiscetur nota incognitis, & repraesentatio talis euentus iam magis poetica, quam antea §.48.

§.LX. DIVINATIO est repraesentatio futuri, terminis significata est PRAEDICTIO, si diuinitio non fiat ex perspecto nexu futuri cum determinantibus illud, est PRAESAGIUM & terminis significatum praesagium VATICINATIO.

§.LXI. Futura sunt exstitura, ergo omnimode determinanda, ergo repraesentationes eorum i. e. diuinationes §.60. singulares, hinc admodum poeticae. §.19.

§.LXII. Si nexus diuinandi cum illud determinantibus ita indicaretur, vt perspicere ab auditore lectoreue posset: demonstraretur illud futurum. Ergo ratiocinemur distinte, quod minime poeticum §.14. ergo diuinationes poeticae sunt praesagia, praedictiones vaticinationes §.60. Ergo vaticinia poetica. §.61.

§.LXIII. Si futura nec naturaliter, nec supernaturaliter cognoscuntur, aut non tam determinate cognoscuntur, quam opus est poemati, in vaticiniis signentur eadem est necessitas hypothetica, quae §.58. demonstrata praesertim de narrandis praeteritis.

§.LXIV. In signentis vaticiniorum nihil sibi debet reputare. §.54. & probabilibus improbabilibus praeferenda. §.60.

Vatici-

Vaticinari tam belle decet poetam, quam quod maxime, quare & ipsa scriptura poësin amar in fatiis multis prophetiis. Est tamen periculosum praedicere, quorum ignoratur futuritio, & destitutum euentu vaticinium misere ridetur. Quid hinc poetis agendum? Callidissimi homines vaticinantur in alterius nomine de rebus, quae nunc iam factae sunt, ac si tunc praedictae essent, cum nondum factae erant. Quae non Helenus canit Aeneae apud Virgilium? quae Anchises in campis Elysiis? quae Cumana ante Sibylla? quae Vulcanus in clypeo? Horatius Nerea iubet praedicere belli Troiani euentum, quum sciret, nunc ea se fingere posse vaticinia, quae euentus iam sequutus confirmarat. Flaccus in hoc etiam dexterrime, vt saepius, ad Christiana sacra conuersus est, a Sarbieuio lyricorum recentium facile principe, qui pulcherrime Noachum ex arca prospicientem vaticinari fingit, diuinum sibi cultum olim tribuendum & alia, quae nunc sine spiritu prophetico nouimus *lyricorum l. II. oda 27.* Idem tentauit pia fraus, quae posteritatem credere voluit se *folium recitare Sibyllae.*

§. LXV. Nexus repraesentationum poetarum debet facere ad cognitionem sensitiuam §. 7. 9. ergo *debet esse poeticus, §. II.*

Atulum series iuncturaque pollet.

§. LXVI. *Id, cuius repraesentatio aliarum in oratione adhibitarum rationem sufficientem continet, suam vero non habet in aliis est THEMA.*

§. LXVII. Si plura fuerint themata non sunt connexas; pone enim A esse thema, B item, si fuerint connexa aut ratio sufficiens $\tau\alpha$ A est in B aut $\tau\beta$ B in A, ergo aut B aut A non est thema §. 66. Iam vero nexus est poeticus §. 65, ergo *poema vnus thematis perfectius illo, cui plura themata, §. 8. II.*

Hinc intelligimus Horatii illud:

Sit, quod vis (scil. vltimato repraesentare) simplex dumtaxat & vnum.

§. LXVIII. *Ideas sensuales & phantasmata poematis, quae non sunt themata, determinari per thema poeticum, nisi enim*

D

deter-

determinantur per illud, non connectuntur cum eo, nexus vero est poeticus §. 65.

Iam positi limites iniectaque fraena phantasiae & indomitae ingeniorum lasciuiae, quae abuti misere posset §§. prioribus, phantasmata & figmenta in poema non admittentibus solum, sed & ad perfectionem postulantibus. Nunc enim videmus: sint in abstracto licet omnino bonae repraesentationes, tamen in coordinando reiectum iri omnem ideam sensualem, omne figmentum, omne phantasma,

Quod non proposito (themati) conducatur & haereat apte.

Dudum obseruatum, poeram quasi factorem siue creatorem esse, hinc poema esse debet quasi mundus. Hinc κατ' αναλογίαν de eodem tenenda, quae de mundo philosophis patent.

§. LXXIX. Si determinentur repraesentationes poeticæ, quæ non themata, per thema, connectuntur cum themate, ergo connectuntur inter se, ergo sibi inuicem succedunt, ut causa & causatum, ergo similitudo obseruabilis in modo, quo sibi succedunt, adeoque in poemate est ordo. Iam connecti repraesentationes poeticas, quæ non themata, cum themate poeticum §. 69. ergo ordo est poeticus.

§. LXX. Quum ordo in repraesentationum successione dicatur methodus, *methodus est poetica*. §. 69. eam vero METHODVM, quæ poetica, dicamus, cum poeta *lucidum ordinem* poetis tribuente, LUCIDAM.

§. LXXI. Methodi lucidæ generalis regula est: *ita se excipiant repraesentationes poeticæ, ut thema extensius clarius sensim clariusque repraesentetur*. Quum thema proponendum sensitiue §. 9. intenditur eius claritas extensiuæ §. 17. quod si iam antecedentes clarius repraesentarunt, quam sequentes repraesentationes, posteriores non concurrant ad illud poetice repraesentandum, debent tamen concurrere §. 68. ergo *posteriores clarius reddere debent thema, quam priores*.

In

In primo poematum limine iam olim ob hanc neglectam methodi regulam sibi videbantur vereres iure ridere cyclicos illos poetas, quorum simul ac calamum stringunt

Parturiunt montes.

Quis non damnat *immanes hiatus sublimes versus ructantium* quorum pegaseum oestrum, postquam se vix fonte caballino pro-luerunt, in ipso adhuc portu

Proicit ampullas & sesquipedalia verba.

Non Luciano, Statio, aliis diem dicemus iterum male iam mulcatis a pluribus ob hoc vitium. Praestare videbatur partim rationem dare, quam ob rem sinistrae coepta sic coepta sint carmina; partim extendere regulam, contra quam impeerunt isti, ad omnem poematis decursam. Vbiq; seruandum illud, quod in Homero tantam laudem mereri iudicat Horatius:

Quanto, inquit, rectius hic, qui nil molitur inepte,

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, vt speciosa debinc miracula promat

Aniophaten, Scyllamque & cum Cyclope Charybdin.

Euoluantur hic significatus proprii ex impropriis & in aprico erit regulam in §. propositam a vate innui, licet cum restrictione ad primordia. Caeterum analogam huic regulae notare datur regulam ordinis, quo in mundo sibi res succedunt, ad euoluendam creatoris gloriam, summum & vltimum thema immensi, liceat ita vocare, poematis.

§. LXXII. Quum secundum §. 71. coordinatarum representationum quaedam possint vt praemissae cum conclusionibus cohaerere, quaedam vt simile; cum simili & cognatum cum cognato, quaedam per legem sensationis & imaginationis, *methodus historicorum, ingenii & rationis in lucida possibilis.*

§. LXXIII. Si regulae methodi vel memoriae vel ingenii contrarientur poeticis e. gr. §. 71. alius vero regulae cum iis conueniant, *ab vna ex iis methodo ad aliam transire poeti- cum. §. II.*

Ita interpretatur Flaccum, quando de ordine praecipit, si
eet haesitabundus

*Ordinis haec virtus erit & Venus, aut ego fallor,
Ut iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*

Pleraque differat & praesens in tempus omittat.

Delemia dici sunt, quae methodus vel ingenii, vel memoriae, vel rationis in antecedentibus observata postularer. *Talia nunc dicit*, quum enim ordo sit in poemate & methodus, quam aut ipsae aut ex iis compositae, vix cogitari queat alia, secundum aliquam ex iis vtiq; connectenda poematis varia; *nunc vero differit*, quia ex alio cogitationum ordine succedentia perfectioni poematis commodiora, adeoque magis poetica. Largimur Horatio distinctas methodi nec lucidae nec aliarum fuisse notiones, nec tamen hinc dubitandum de legitimo sensu, modo notiones nostrae eadem praesentent, licet forte distinctius. vid. Wolffii Log. lat. §. 929.

§. LXXIV. INTRINSECE sive ABSOLVTE BREVIS est ORATIO, cui nihil inest, quod salvo perfectionis gradu abesse possit. *Talis brevitatis*, quum sit omnis orationis, est etiam poematis §. 9.

Et tamen πολλά τοι μικροί λόγοι

Εσφίλαν ήδη και καταρωσαν βρεγες,

Notionem brevitatis eandem animo Horatii haesisse hariolamur, quando

Quicquid praecipies esto brevis

cum dixerat, statim addit:

Omne superuacuum pleno de pectore manat.

Vbi satis aperte brevitatem superuacuo opponit. Concipi etiam potest ex definitione hac brevitatis, qui fiat ut

brevis esse laborans

Obscurus fiat.

quum enim ne verbulum quidem redundare velit, cogitationibus ita orationem referat, ut singula non possint a singulis distingui, unde obscuritas. Extrinsicca brevitatis siue relativa non est ad omnem necessaria orationem, nec ad omne poema, quod si tamen alicui specie

ciei peculiaris est e. g. epigrammatibus, ex eius affectionibus & determinationibus sp̄cificis deducenda est. Cui operae nunc subire non est animus.

§. LXXV. *Repraesentationes non poeticae, minusque connexae cum saluo perfectionis poeticae gradu abesse possint ex poemate, eas abesse etiam est poeticum §. 74. 11.*

Id est, quod more poetico Horatius suadet in exemplo Homeri §. 22. quum laudat in eo, quod quae

Desperet tractata nitescere (extensius clariora fieri) posse relinquat.

In Ouidii metamorphoseon libris obseruabimus quasdam historias sicco prorsus pede transeuntem, & vix tribus verbis illarum meminisse, non sine luctu & indignatione puerorum aniles fabulas cumulari desiderantium.

§. LXXVI. Quum quaedam omitti in poemate consultum sit §. 75. omnem vero nexum the-matis narraturus historici, mirum, quantam mundi partem, ne dixerim, omnem omnium saeculorum historiam complecti teneatur: *quaedam determinantia & remotius connexa omittere poeticum.*

Quid Homerus i. e. excellens poeta §. 22. teste Horatio?

Semper ad euentum festinat, & in medias res

Non secus ac notas auditorem rapit.

media dicuntur *gemino ouo rerum trojanarum opposita*, quae cohaerent, sed remotius, cum aliis, ita, vt possent illa etiam narrari breuitatis non studioso. Quae de Homero Flaccus, dicit de Virgilio considerans, quomodo res Aeneae incipiat:

Vix e conspectu Si uiae telluris in altum &c.

idem in Comiciis plerumque, quorum personae primae etiam, si a prologo disceseris, ita ordiuntur ac si totus iam fabulae nexus pareret, quod ob §. 65. apprime utile.

§. LXXVII. *Voces cum ad poematis varia pertineant, §. 10. debent esse poeticae §. 11. 9.*

§. LXXVIII. In uocibus varia 1) *sonus articulatus*, 2)

D 3

signi-

significatus, quo magis uterque poeticus, hoc poema perfectius §. 7.

§. LXXIX. Significatus improprius est in voce impropria. Improprii autem termini, quum plerumque sint proprii repraesentationis sensitivae, tropi poetici: 1) quia repraesentatio per tropum accedens sensitiva est, hinc poetica §. 10. II. 2) quia suppeditant repraesentationes complexas confusas §. 23.

§. LXXX. Si repraesentatio in poemate communicanda non fuerit sensitiva & effertur per terminum improprium proprium repraesentationis sensitivae inde nascitur repraesentatio complexa eaque confusa, quia sensitiva simplex nunc adhaeret, ergo *repraesentationes non sensitivas impropriis terminis communicare poeticum.*

Lenitatis aut distincta, aut impropria animis obuerfabitur notio, quam primum exprimere eam tentabimus. Illa non est poetica §. 14. hanc quam apte proponit Sarbieuius. Vbi ipsi

*Est frons miuor adspici
Imubique nitens ore meridies,
Et, qui sospitat omnia,
Ivati vacuus nube supercili,
Primo gratior Hespero,
Formosus rosea vultus in Iride.*

§. LXXXI. Si communicanda minus poetica fuerit, quam propria notio termini improprii, praeferrri improprium proprio terminum est poeticum §. 79.

§. LXXXII. Quum repraesentationes clarae magis poeticas, quam obscurae §. 13. in tropicis loquutionibus vitare obscuritatem, adeoque etiam numero eos limites ponere, quos claritas determinat, poeticum est.

§. LXXXIII. Metaphorici termini improprii, ergo poetici §. 79. simulque per §. 36. admodum poetici. Ergo *crebriore iure sunt alius tropis.*

§. LXXXIV.

§. LXXXIV. *Synecdochici speciei pro genere, & indiuidui pro specie sunt improprii, ergo poetici §. 79. simulque per §. 19. 20. admodum poetici. Ergo reliquis crebrius iure adhibentur.*

E. gr. Typhis pro nautis, Palinurus pro rectore, Suffenus pro eo, qui sine rivali seque & sua solus amat, Chremes pro avaro, Marrucinus pro stupido, Nepos pro luxurioso, Mentor pro artifice armorum Cerealium, pro inuido Codrus, paupere Irus &c.

§. LXXXV. ALLEGORIA cum *metaphorarum conne-* *xarum sit series in ea & repraesentationes singulae poeticae* §. 79. & maior nexus, quam vbi heterogeneae confluent metaphorae. Ergo *allegoria admodum poetica* §. 65. 8.

§. LXXXVI. Epitheta substantiui sui dant repraesentationem complexam, ergo *epitheta non distincta poetica*, §. 23.

§. LXXXVII. EPITHETA OTIOSA sunt *affectiones significantia, quarum repraesentatio cum themate minime con-* *nexa, ergo epitheta otiosa vitare poeticum*, §. 75. TAVTOLOGICA sunt, *significantia eandem, quae in substantiui conceptu,* *iam nota sunt, affectionem, haec breuitati contraria* §. 74. *vitare poeticum.*

§. LXXXVIII. Quum *epitheta significant repraesentationes, ipsa etiam optime excogitari possunt secundum regulas supra de repraesentationibus poeticis in genere suppeditatas.*

§. LXXXIX. *Nomina propria sunt indiuidua significantia, quae quum admodum poetica, poetica etiam nomina propria* §. 19.

§. XC. Quum *confusa recognitio repraesentationis sit poetica* §. 42. & sola nomina propria ignotae potestatis non plura cogitanda suggerant, adeoque non excitent admirationem §. 43. *cauere a multis ignotis nominibus propriis poeti-* *cum* §. 13.

§. XCI.

§. XCI. *Voces, qua soni articulati, pertinent ad audibilia, hinc ideas sensuales producant.*

§. XCII. *Iudicium de perfectione sensorum confusum dicitur IVDICIUM SENSIVM, & illi sensorio organo adscribitur, quod sensu afficitur.*

Ira exprimere licet, le gout gallorem, applicatum ad sola sensa. Diudicationem autem sensibus adscribi & ipsa gallorem denominatio & Hebraeorum טעם & טעם, & latinorum: loquere, vt te videam, & Italoꝝ societas del buon gusto, euincunt, ita vt nonnullae tales loquendi formulae applicentur etiam de distincta cognitione loquentibus, nolimus tamen eo nunc ascendere; sufficit non contra vsum sensibus tribui iudicium confusum, & quidem sensorum.

§. XCIII. *Iudicium aurium vel est affirmatiuum vel negatiuum §. 91. affirmatiuum voluptatem, negatiuum taedium procreabit, quum vtrumque determinet repraesentatio confusa §. 92. hinc sensitiua §. 3. & poetica §. 12. excitare vel taedium vel voluptatem auribus poeticum §. 11.*

§. XCIV. Quo plura consentire vel dissentire notantur, hoc maius vel taedium, vel voluptas intensior. Iudicium sensuum omne confusum §. 92. quod si ergo iudicium A plura consentire vel dissentire obseruet, quam iudicium B, erit extensius clarius §. 16. quam B, hinc magis poeticum §. 17. Ergo *summam voluptatem aut summum taedium auribus creare maxime poeticum.*

§. XCV. Si summum auribus taedium creatur auditoris attentionem auertet, hinc repraesentationes amplius aut nullae aut paucissimae communicari poterunt, & poema omni suo fine excidit §. 5. ergo *summam voluptatem auribus creare poeticum §. 94.*

§. XCVI. Quum poema excitet voluptatem aurium, *quae series*

series sonorum articulorum §. 92. 91. qua tali etiam *inesse debet perfectio* §. 92. & quidem *summa* §. 94.

§. XCVII. Deduci hinc facile potest poematis necessaria puritas, concinnitas, figurarum ornatus: sed haec ipsi cum imperfecta sensitiva oratione communia facile transimus, pro fine ne nimis simus. Nihil ergo de qualitate poematis, qua series sonorum articulorum: cur concursus vocalium, elisiones crebriores, consortium eorundem elementorum vitandum sit. Omnis in *qualitatibus sonorum articulorum obvia perfectio* dici posset: SONORIIAS, termino, nisi fallimur, ex Prisciani schola mutuato.

§. XCVIII. QVANTITAS SYLLABAE est, *quicquid in ea non potest cognosci sine compraesentia alterius syllabae.* Ergo ex moris elementorum non potest cognosci *quantitas.*

Placet philologis ebraeis aliquibus tribuere ex morarum elementarium numero aequali aliquam syllabis quantitatem, quae tamen cum hac nostra minime confundenda. Christianus Rauius Orthographiae ebraeae c. II. §. 17. expressis verbis: *Longitudo & breuitas syllabae intelligenda hic mere orthographica non prosodica, ne quis fallatur aut fallat.* Secundum illam orthographicam, cuius distinctum conceptum suppeditare nostrum nunc prorsus non est, asseritur syllabarum ebraearum aequalitas, secundum hanc, quam definimus poeticam, doceri ea nunquam potest, nisi doceantur falsissima.

§. XCIX. *Si in loquendo sua cuius syllabae tribuitur quantitas,* SCANDITVR.

§. C. *Si mora syllabae A in scandendo = morae syllabae B + mora syllabae C, A dicitur longa, C & B breues.*

Mora in grammaticis est pars temporis elemento efferendo necessaria, iam ergo quum de syllabis solum agendum est, mutan-

E

dis

dis mutatis per moram syllabae intelligimus partem temporis effe-
 ferendae syllabae necessariam, in scandendo ergo, quantum tempo-
 ris syllabae quantitas postulat, tantum eius est morae. Hoc ve-
 ro sciri non potest, nisi aliqua syllabae morae sumatur pro vno,
 quae brevis: huius morae duplum dabit longam. Hinc deriva-
 re licet corollarium: ergo salua quantitate morae ad scandendum
 necessariae substitui potest. B + C pro A. Dictum factum. Vi-
 deamus in Iambi senarii schemate simplici, cuius omnes licentiae
 hinc resolubiles. $v - | v - | v - | v - | v - | v -$

*Tardior ut paullo grauiorque veniret ad aures,
 Spondeos stabiles in iura paterna recepit
 Commodus & patiens: non ut de sede secunda
 Cederet & quarta socialiter - -*

adde & sexta, nisi fiat seazon, sed tunc non cedit quinta. Ergo iam

$v - | v - | v - | v - | v - | v -$ fiat paulatim substitu-

tio duarum breuium pro vna longa, & omnes nascuntur licentiae.
 Primo pedes pares pro posteriore syllaba longa admittunt vv
 vnde tribrachys. Impares deinde pro prima longa vv , vnde
 anapaestus, pro secunda longa vv , vnde dactylus prima longa,
 prima breui & hic tribrachys. *Anapaestus & dactylus non sunt
 dum parium, quia eorum non est spondeus*, docente Hephaestione
 de metris. Possibilis etiam $vvvv$ proceleusmaticus, sed obstat
 vsus. Ostendi eadem ratione possunt licentiae in trochaico ge-
 nere, & dari inde ratio, cur vsu veniat in nonnullis hexametris
 ab initio ponere anapaestum, & si qua sunt alia. Multum talia
 iuuant ad puerilia etiam tractanda cum ratione, & aduersificandos
 sensum cereos flecti animos ad seria.

s. CI. *Si syllabae longae & breues ita misceantur, ut volu-
 ptas aurium producat, inest orationi NVMERVS.*

Definitionem realem, quam nominalem afferre visum est
 fatius de re, cuius ipsa existentia saepe vocata in dubium. Nunc
 constituitur iudex experientia. Pertinet numerus ad gustus §. 92.
 quis

quis de iis disputaret? Aliorum, quorum omnium instar Cicero, satis ex nostra parte pugnat experientia, adeo, ut ex ipsius & reliqui Grammaticorum gregis iudicio, neququam in sola tonicarum syllabarum varia dispositione quaeratur, sed in longitudine etiam & breuitate syllabarum tono desirutarum, quarum diuersitas non distincte quidem exprimitur a non scandente, confuse tamen animis obuersatur, adeoque ad iudicium aurium sufficientem materiam suppeditat. Si enim de tonicis tantum earumque positu penderet numerus, quare, quaeso, damnaretur ea periodi clausula: petrum videatur, laudaretur: esse videatur? Idem tonus, non eadem vero quantitas poetica. In graecis res apertissima, si enim sumas accentus eorum signa toni, oculi ipsi poetas inspicientem docebunt, ne minimum quidem ordinis aut mensurae adhibitum in disponendis tonicis syllabis, quamuis multi in obseruandis quantitibus sint satis accurati. Conf. Iac. Carponii *meditatio de linguae perfectione* §. 243. 244.

§. CII. Numerus voluptatem auribus creat §. 101. ergo est poeticus §. 95.

§. CIII. Numerus per omnes orationis syllabas ordinatas voluptatem aurium promouens est METRVM, per aliquas tantum & sine certo quidem ordine sibi succedentes syllabas eandem determinans, est RYTHMVS. Quum ergo plura in metro, quam rythmo faciant ad voluptatem aurium, maior ex illo, quam ex hoc redundat, adeoque *metrum est poeticum* §. 95.

§. CIV. CARMEN est oratio euergeos, siue ligata, ergo ad perfectionem poematis facit esse carmen §. 103. II.

§. CV. Non omne carmen poema, carmen metro abfoluitur §. 104. in qua ergo oratione metrum, ea carmen, iam quum metrum esse possit in oratione, in qua nullae repraesentationes sensitiuae, nullus ordo lucidus, nulla pu-

ritas, concinnitas &c. esse etiam potest carmen, cui ista desunt, non esse potest poema per §§ antecedentes & §. 9. ergo *quoddam carmen non est poema.*

Hinc iure tam sedulo inter carminificem & poetam distinguunt, & cuculli illi piperis & asiae, qui cuduntur quotidie, carmina salutantur, nunquam poemata, plurima quia pars tam Augusto rubesceret titulo, charta si erubesceret, aut parentum impudentia foetus ipsos non inquinaret.

§. CVI. Paronomasiae finales, quae rythmi nunc vocantur contra usum genuinum §. 103. litterarum lus in acrostichis, figurarum expressiones e. g. crucis, piri, conii &c. & huius fursuris plura aut apparentes sunt perfectiones, aut determinantur per iudicium aurium certi populi particulare, similiter quae lyricum, epicum, dramaticum cum subdivisis generibus singularia habent, convenire quidem debent cum essentialibus perfectionibus, sed demonstrari non possunt, nisi ex specierum quarumvis definitionibus determinatoribus. Cantus & actio siue recitatio pathetica modi itidem, quum mirifice tamen faciant ad finem poematis, tanti etiam aestumati sunt veteribus, suis cancellis inclusi, quos si erumpunt, ut nostra nunc theatra excedunt, impediunt potius quam promouent ex poemate oriundam delectationem. Talia dicta saepius non dicenda sunt iterum.

§. CVII. Quum metrum ideas sensuales producat §. 103. 102. eae vero extensivae clarissimae adeoque maxime magisque poeticae, quam minus clarae §. 17. *metri leges accuratissime observari admodum poeticum.* coll. §. 29.

Legitimum debemus sonum digiti & aure callere Plauti-
vi

ni numeri nimium patienter, ne dicam stulte laudantur, & quam nostra praefertim aetate

*Non quis videt immodulata poemata iudex,
Et data Romanis venia est indigna poetis,
Idcircone vager, scribamus licenter, an omnes
Visuros peccata putem mea?*

§. CVIII. IMITARI si de persona dicatur, imitatur aliquid, *qui illi simile producit?* Hinc effectus similis alteri IMITAMEN eius dici potest, siue ex intentione, siue alia ex causa talis factus sit.

§. CIX. Poema, si imitamen dicatur naturae aut actionum, effectus esse iubetur similis a natura productis. §. 107.

Saltantes Satyros imitabitur Alphefiboews.

§. CX. Repraesentationes a natura i. e. intrinseco mutationum in vniuerso principio, & inde pendentibus actionibus producendae immediate nunquam distinctae & intellectuales, sed sensitiuae, extensivae tamen clarissimae §. 24. 16. tales & poeticae §. 9. 17. ergo natura (liceat de phoenomeno substantiato cum actionibus inde pendentibus loqui tanquam de substantia) & poeta producent similia §. 26. Hinc poema est imitamen naturae & actionum inde pendentium §. 108.

§. CXI. Si quis poema per orationem ligatam (carmen §. 104.) imitamen actionum vel naturae definiret: duas notas habet praecipuas per se inuicem non determinatas, determinandas ambas ex nostra §. 104. 109. ergo consentientes videmur ad essentiam poematis accessisse forsitan propius.

Vid. Aristoteles de arte poetica C. I. Vosius de artis poeticae natura & constitutione c. 4. §. 1. Celeb. IOH. CHRIST. GOTTSCHEDIVS in arte critica poetica p. 82. 118.

§. CXII. **VIVIDVM** dicimus, *in quo plura varia, seu simultanea fuerint, seu successiua, appercipere datur.*

Conferatur definitio cum vsu loquendi, vbi diuersissimis coloribus illitam picturam, ein lebhaftes Gemälde, eam orationem, quae plura varia appercipienda offert, tam in sono, quam signatis, einen lebhaften Vortrag, consuetudinem, in qua somni nullus merus ob varias actiones sibi continuo succedentes, einen lebhaften Umgang nuncupamus.

§. CXIII. Si quis cum Vener. ARNOLDO, in dem Versuch einer Systematischen Einleitung zur teutschen Poesie, poema definiret per orationem, quae cum observatione tonorum (metro) rem, quam fieri potest, viuidissime repraesentet, & omni conceptibili vi in animum lectoris ad eum certo modo commouendum se insinuet, notas has constituit: 1) metrum, 2) repraesentationes, quae esse possunt, viuidissimas, 3) ad commotionem lectoris tendentem actionem in animum eius. Prior determinatur ex nostra §. 104. 2) sunt extensue clarae coll. §. 111. & 16. tertia fuit ex nostra per §. 25. 26. 27.

§. CXIV. Definitio poeseos Ven. WALCHII in Lexico Philos. quod sit species eloquentiae, qua auxilio ingenii (hoc solum non facit poetam) cogitationes primarias (themata) variis ingeniosis & lepidis cogitationibus, aut imaginibus, aut repraesentationibus vestimus, siue soluta siue ligata fiat oratione, nimis lata, & quae linguam affectuum vocat, nimis angusta videtur, quae tamen poesi iure tribuuntur ex nostra itidem determinabilia.

§. CXIV.

§. CXV. Philosophia poetica est per §. 9. scientia ad perfectionem dirigens orationem sensitivam. Quum vero in loquendo repraesentationes eas habeamus, quas communicamus, supponit philosophia poetica facultatem in poeta sensitivam inferiorem. Haec in sensitivae cognoscendis rebus dirigenda quidem esset per Logicam sensu generaliore, sed qui nostram scit logicam, quam incultus hic ager sit, non nesciet. Quid? si ergo, quos arctiores in limites reapse includitur LOGICA etiam per ipsam definitionem in eosdem redigeretur, habita pro scientia vel philosophice aliquid cognoscendi, vel facultatem cognoscitivam superiorem dirigente in cognoscenda veritate? Tunc enim daretur occasio philosophis non sine ingenti lucro inquirendi in ea etiam artificia, quibus inferiores cognoscendi facultates expoliri possent, acui, & ad emolumentum orbis felicitius adhiberi. Quum psychologia det firma principia, nulli dubitamus scientiam dari posse facultatem cognoscitivam inferiorem, quae dirigat, aut scientiam sensitivae quid cognoscendi.

§. CXVI. Existente definitione, terminus definitus excogitari facile potest, graeci iam philosophi & patres inter *αἰσθητά* & *νοητά* sedulo semper distinxerunt, satisque apparet *αἰσθητά* iis non solis aequipollere sensualibus, quum absentia etiam sensa (ergo phantasmata) hoc nomine honorentur. Sint ergo *νοητά* cognoscenda facultate superiore obiectum logices, *αἰσθητά ἐπιστημῆς αἰσθητικῆς* siue AESTHETICAE.

§. CXVII. Philosophus, ut meditatur, ita proponit, hinc in proponendo nullae aut paucissimae peculiare regulae

lae obseruandae. Terminos non curat, quia sunt soni articulati, eatenus enim pertinent ad *audientia*. Horum maiorem habere tenetur rationem sensitivae proponens, hinc aestheticae pars de proponendo prolixior esset, quam logicae. Iam quum perfecte hoc fieri possit & imperfecte, hoc doceret RHETORICA GENERALIS *scientia de imperfecte repraesentationes sensitivas proponendo in genere, & illud POETICA GENERALIS scientia de perfecte proponendo repraesentationes sensitivas in genere.* Tam illius in sacram & profanam, iudicalem, demonstratiuam, deliberatiuam &c. quam huius in epicam, dramaticam, lyricam cum variis speciebus analogis diuisiones relinquere philosophi harum artium rhetoribus, qui historicam & experimentalem earum cognitionem animis infererent. Ipsi in demonstrandis generalibus & definiendis praesertim accuratis poeseos & eloquentiae pedestris limitibus occuparentur, quae gradu quidem solo differunt, determinandis tamen quantitibus huic illius licitis non minorem opinamur geometram requirunt, quam Phrygum Mysorumque

F I N E S.

Di. 334 (1)

ULB Halle 3
003 261 867

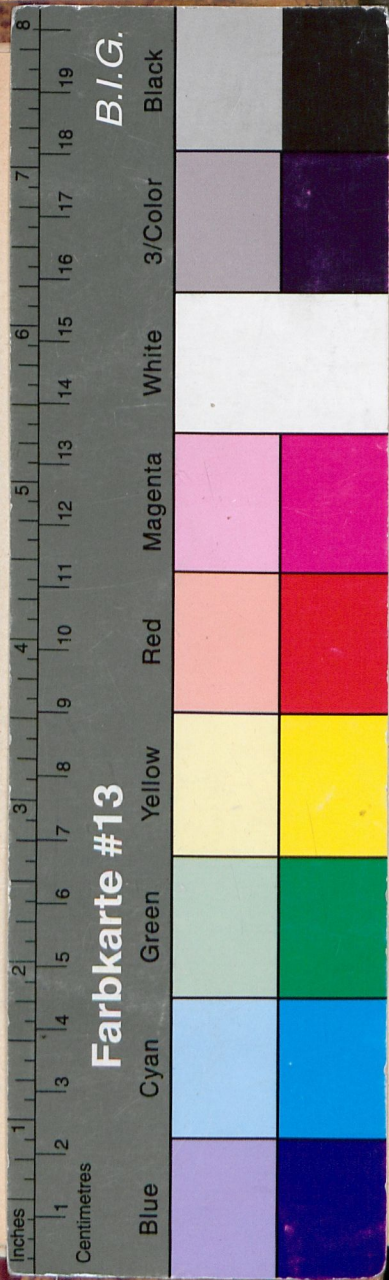

sb.

tu

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE
NONNVLLIS
AD
POEMA
PERTINENTIBVS,
QV A S
AMPLISSIMI PHILOSOPHO-
RVM ORDINIS
CONSENSV
AD D. SEPTEMBRIS MDCCXXXV.
H. L. Q. C.
ERVDITORVM DIIVDICATIONI SVBMITTIT
M. ALEXANDER GOTTLIEB
BAVMGARTEN,
RESPONDENTE
NATHANAELE BAVMGARTEN.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS IOANNIS HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.